

3. grudnia 1898 se je namreč dognalo, da je ono kompetentno določevati samo dobro, za katero se ima kvin-kvenija izplačati, ako šolske gosposke dobe prav ne odmerijo, kadar so sicer povoljni uspehi.

Temu tovarišu so po pravici na kvar tajne kvalifikacije. Ako bi bile javne, se utegnejo vsaj toliko ugodno glasiti, da bi se mogel nanje opirati pri pritožbah na višje inštanice. Zato je silno važno prizadevanje učiteljstva, da se uvede javna kvalifikacija, kakršno koroški učitelji baje že imajo.

Da bi ta naš tovariš prišel do kvinkvenij, katere mu gredo, utegne to žalibog dognati le potom prošnji, nikakor ne potom pritožb, ker mu ni kvalifikacija znana. Te prošnje so: 1. ponovljena navadna prošnja na okrajni šolski svet. Ako je ta zopet brezuspešna, kaže 2. prošnjo vložiti, da ga pride nadzorovat kateri drug nadzornik, bodisi drug okrajni ali deželni šolski nadzornik. Ako tudi ta ne najde povoljnih uspehov, četudi so kolikortoliko očitni, kaže vložiti 3. prošnjo, da se uvede zoper njega disciplinarna preiskava. Ta preiskava utegne zdaj izreči, da je učitelj zakrivil, da izgubi od 2. kvinkvenije ali eno leto (škoda 40 gld.), ali dve leti (80 gld.), ali tri leta (120 gld.), ali štiri leta (160 gld.) ali celo 2. kvinkvenijo (200 gld.)

Tako preiskavo so menda šolske gosposke dolžne uvesti in dolžne sodbo izreči v smislu razzodbe upravnega sodišča z dne 3. grudnia 1898, kakor so n. pr. kazenske sodnije dolžne, da kazensko postopajo in preiskujejo človeka, ki sam proti sebi zahteva tako preiskavo.

Ako se bo n. pr. tega učitelja tudi obsodilo, da izgubi celo drugo kvinkvenijo, ki bi jo sicer po moralnih razmerah užival od l. 1891. do l. 1896., bo vendar njemu III. kvinkvenija pripadala l. 1901. Čeravno ne poznamo delovanja tega tovariša, vendar sodimo, da ni toliko zakrivil, da bi moral 200 gld. in obresti na škodi biti, zlasti ker se mu znabiti do sedaj niti ena disciplinarna kazen še ni naložila.

L.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagoško društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učiteljske pravice v intelektualnem (duševnem, moralnem) obziru.

B.

Predsednik okrajnega šolskega sveta.

Pravic nima predsednik sam nič več kakor cela korporacija. Pravic cele korporacije se sme pa tudi le v nujnih slučajih posluževati in mora svoje ukrepe predložiti v potrjenje pri najbližnji seji okrajnega šolskega sveta. Vendar je velika veljava in avtoriteta, katero ima predsednik okrajnega šolskega sveta, kateri ima v mnogih deželah pridevek c. kr.; zakaj ta predsednik je vselej tisti c. kr. uradnik, kateri je predstojnik politiške okrajne oblasti. Namestnik se v nekaterih deželah izvoli po samem okrajnem šolskem svetu iz sredine te korporacije; na Kranjskem je pa namestnik vselej tisti uradnik, kateri tudi v politiški službi predstojnika nadomestuje. Vobče bode učitelj svoje pravice najbolje branil, ako misli, da ima predsednik okrajnega šolskega sveta veliko moč, in to radi tega, ker je v posebnih okoliščinah res veliko imeti mora, in ker država baš v teh uradnikih svojo zaslombo išče. Vendar se moramo tudi učitelji nasproti tem

uradnikom tolažiti, da se morajo i oni ravnati le po zlatem geslu: „Justia fundamentum regnorum“ in ne po Goethejevem Erklönigu: „Folgst du nicht willig, so brauch' ich Gewalt“.

Učiteljski zastopniki v okrajnih šolskih svetih.

Ker so na Goriškem in Kranjskem veliki šolski okraji, ki obsegajo celo okrajno glavarstvo, zato imajo učitelji v teh deželah po dva svoja zastopnika v teh korporacijah. Na Štajerskem obsega šolski okraj le eno okrajno sodnijo. Ondi imajo učitelji le enega zastopnika. — Učiteljski zastopniki v okrajnih šolskih svetih imajo važno nalogo, težke dolžnosti, velike odgovornosti. Pravice imajo pa tudi lepe, ne sicer za svojo osebo, ampak za svoje tovariše. Za to namreč, kar govore pri sejah, niso odgovorni; za to jih niti predsednik, niti nadzornik ne smeta karati. Učiteljski zastopnik mora vse zakone, vse ukaze, odloke dobro poznati, imeti jih mora tako rekoč v mezincu. Poznati mora dobro vse šolske razmere v okraju in vse stvarne in osebne razmere učiteljev-tovarišev. Poleg tega mora pa tudi imeti srčnost, da zagovarja principijelno vsakega učitelja, ali da vsaj ublaži, kar se mu huđega očita. Misliti si moramo, da je pri tej šolski seji večkrat kakor pri sodišču. Nadzornik nastopi večkrat kot tožitelj, učitelj je zagovornik, ostali udje so pa nekako sodniki. In res se časih sodba izreče že pri okrajnem šolskem svetu, ako se n. pr. določi učitelju graja (Rüge), kar še ni disciplinarna kazen, pa ipak vsakemu neprijetna, kdor ima kaj časti v sebi. Pa tudi to je važno, kar okrajni šolski svet samo nasvetuje, da c. kr. deželni šolski svet izvede. Nasvetuje pa, da se učitelju izreče kazen, n. pr. posvarilo (Verweis), odtegnejo starostne doklade, službeno ali kazensko premeščenje itd. O vsem tem bode sicer še govor, kedar pridejo materijelne pravice učiteljev na vrsto. — Udje okrajnih šolskih svetov lahko predsedniku uradno in brez poštnine dopisujejo.

(Dalje.)

Zmes.

XIII.

Klerikalna politika je kaj imenitna. V državnem zboru so bili klerikalci vedno coklja desnice, v najkritičnejšem času pa so nesramno zapustili svoje stare zaveznike in se družili s svojimi principijelnimi nasprotniki. Gospodstvaželjnost je pokopala njih principe. Znano je, da so tudi štajerski nemški klerikalni poslanci bili navzlic dogovorom s slovenskimi poslanci glede dežel. odbornika vedno le — figa možje.

Dr. Gregorčič je s svojimi ovčicami kapituliral; mo-goče da si prisluži rdeč ovratnik ali celo mitro.

Kako se vendar časi izpreminjajo. Dne 7. malega srpana 1899 je pisal dr. Gregorčič v 1. št. „Gorice“: „Soča“ daje našemu ljudstvu prikrito razumeti, da hoče narodno vodstvo svojo stranko izdati — klerikalizmu“. Danes pa je stranka „Gorice“ črez ušesa v klerikalni vodi, iz katere se več ne reši. Izvrstno pravi „Soča“, da Gregorčič sploh ne trpi poleg sebe drugega nego — veliko kadirnico in pa krepka pljuča, ki vpijejo: Hosana tebi, „ljubljenec naroda!“

Leta 1891. je bil, kakor A. Koblar, še pred Bogom velik liberalec in je pisal v zlovestnem članku „Tonklijeva okolica“ o duhovnih to-le: „Kdo ne strmi nad drz-nostjo, s katero obrekuje duhovnik svojega